

ای لای لار و نازلامالار

حبیب اله و شریف

www.ketab.ir

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور : لای لای لار و نازلامالار / حبیب اله پورشریف.
مشخصات نشر : تبریز: انتشارات آذر تورک، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری : ۸۰ ص؛ ۱۴×۲۱ س.م.
شابک : ۵۰۰۰۰ ریال: ۳-۱-۸-۹۵۶۰۸-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت : ترکی.
موضوع : لالایی های ترکی
رده بندی کتره : ۱۳۹۴ پ ۸۹۴ / آ ۳۱۴ pL
رده بندی دیوب : ۸۹۴ / ۳۶۱۱۰۱
شماره کتابشناسی ملی : ۳۹۱۰۲۰

لای لای لار و نازلامالار

حبیب اله پورشریف

انتشارات آذر تورک / تیراژ ۱۰۰۰ ج

رقعی / ۸۰ صفحه / چاپ اول ۱۳۹۴

قیمت ۵۰۰۰۰ ریال

شابک / ۳-۱-۸-۹۵۶۰۸-۶۰۰-۹۷۸

مرکز فروش: تبریز- مابین سه راه طالقانی و تربیت

مجتمع تجاری استاد شهریار زیرزمین - پلاک ۴۶ تلفن : ۳۵۵۴۷۵۱۰

گیریش

یئر کوره سینده یاشایان هر بیر خالقین اؤزونه خاص مدنیتی و فولکلورو واردیر. هر خالقین فولکلورونون زنگینلیگی او خالقین تاریخ ایله باغلیدیر یعنی بوکی درین بیر تاریخه مالیک اولان بیر ملتین بیر اوقدر ده گوجلو مدنیتی واردیر. آذربایجان خالقى دا بو امریدن مستثنا نئدیر چوخ درین تاریخه صاحب اولان بو ملتین دولغون بیر فرهنگ و تئزینسی وار. بوردا اوشاقلارین دا اؤز پایلاری وار اوشاق فولکلور اوشاقلارین یاش سوتیهلری نظره آیینماقلا یارانیب. اونلارین اؤزونه خاص آهنگ و ریتملری وار و هم ده محتوا جهتدن چوخ دولغون ریتلریدیر. هر بیر انسان ایلک دفعه حیاتا گؤز آچارکن ائشیتدیگی ایلک شعر نمونه لری آنا لای لاسی دیر. لای لالار ایستر فورما، ایسترسه ده مضمون جهتیندن بایاتیلارا چوخ اوخشارلیقلاری وار.

بنله کی، هم لای لالار، هم ده بایاتیلار یازیلیش خصوصیتلرینه گؤره تامامیله عینیدیر. هر ایکی نوعدا اولان نمونه لر، اساساً ۷ هئجریان عبارت ۴ میصرعلیق بند شکلینده دیر. بندلرده ۱، ۲، ۴- جو میصراعلار

هم قافیه دیر، ۳- جو میصرع ایسه سربست اولور: یقین کی، بو اوخشار و مشترک خصوصیتلرینه گؤره ده بعضا لای لا و بایاتیلار

آيرى- آيرى شعرلر كيمي يوخ، عيني شعرلر حساب ائديلميشدير.
 ليريك قيسمينه منسوب اولان لاي لار خالق آراسيندا چوخ
 گئنىش ياييلمىش باياتيلارين بير نؤعى كيمي مشهوردور. اؤز
 بالاسينا لاي لا چالان آنا دؤرد مىصراعلىق باياتيدا اؤز سئوينجينى نه
 قدر ائيرلى، نه قدر اينانديرىجى تصوير ائده بيلير.
 لايلار بئشيك باشيندا آنالارين اؤز كؤرپه لريني، ننه لرین اؤز
 نوله لرینی اؤخشا ق اوچون اوخودوقلارى باياتيلاردير.

لاى لاي. ئشىگيم، لاي لاي،

ائوي- ئشىگيم، لاي لاي،

سن گئت شيرين يه خويا،

چكيم كئشىگين لاي لاي

يوخاريدا قيد ائديلمىش سببلره گؤره باياتى ننه لرین بير يئره
 ييغانلار لايلالار دا اورا داخيل ائتميشلر

بورونوب دونا بولبول،

كؤچ ائدير سونا بولبول.

بالام ديل آچان گونو

مات قالدی آنا بولبول

و یا خود:

لای لای دئدیم یاتاسان،

قیزیل گوله باتاسان.

قیزیل گولون عطریندن

اؤز یوخونا قاتاسان

یوخاردا گتیردیگی یز نملر ظاهراً بایاتی فورماسیندا اولان بو شعرلری بوتون لای لای کتابلا بندا راست گله بیلریک . لای لای ارین یازیلما تاریخی چوخ قاباقلار تاپیر. ماراقلیدیر کی، ایلک دفعه یازییا کؤچورولموش بایاتی نمونه لری اچر سینده آزاچیق واریانت فرقلری ایله گؤزل لای لا نمونه لرینه راست دایم مومکوندور:

باشینا من دولانیم،

من دؤنوم، من دولانیم.

تانری سنی ساخلا سین،

کؤلگنده من دولانیم

عزیزیم بیر دنه سن،
عقیقس، دُردانه سن،
من اؤلسم، سنه قوربان،
سن اؤلمه، بیر دنه سن

خوروزون بان سسینه،
اویاندیم دان سسینه.
سن اوردا آغلایاندا
من دئدیم جان سسینه

بو داعین آردیندایام،
گنجه نین درد بدم،
اثلر شیرین یوخدا،
من سنین قئیدینده ایم

قدیم الیازما و داش باسما چاپلاریندان ییغیلیمیش بو کیمی
نمونه لرین سایینی خیلی آرتیرماق اولاردی.
گوستریلن نمونه لرین هامیسی حال - حاضردا آراجیق واریانت
فرقلری ایله اوخونماقدادیر.

لاکن ائله بونلار دا گؤستریر کی، لای لالار عصرلرجه بایاتیلاردان آیریلمامیش، اونلارین ترکیبینه داخل اولموشدور.

لایلار بایاتیلاردان یارانسالار دا، سونرادان آیریجا بیر شعر نوعی تشکیل ائتمه لرینی ادعا ائتمه یه تام اساس واردیر. انکشاف ائدرک بایاتیلاردان بیر چوخ شعر نمونه لر آیریلیمیشدیر. او جمله دن هولار، لای، سایاچی سؤزلری، وصفی - حاللار، آغیلار و ...

لای لالار کیمی نوراجا عینی، مضمونجا مختلف سربست بیر شعر کیمی یارانمیشلار. بایاتی، آغی و وصفی حالین بیر - بیرینه بنزیشی ظاهریدیر. آغی، دئمأ کدرلی اولدوغو حالدا، وصفی حال اومود وئرن، نئشه دوغوران و متانت باغیشلایاندیر. بونلار بیر - بیریندن یالنیز مضمونجا آیریلماقلا قوش اعتبارله عینیدیر.

بئشیک نغمه لری، ننی نغمه لری

آنانین بئشیک باشیندا اولادلارینا اوخودوغو نغمه اولوب، عادتاً، "بالام لای لای، آ لای لای، گولوم لای لای، آ لای لای ناغاراتی" یا "شایعت اولونور. دئمگ اولار کی آنا اؤز بالاسینا آرزولارینی و ایستک لرینی ماهنی فورماسیندا اوخویور. لای لالار تاریخ بویو آذربایجان خالق ماهنلارینا دا یول تاپیلار آشاغیدا نمونه وئریلمیش، لای لای آدلانان آذربایجان خالق ماهنی سیندا بو داها آیدینلیغی ایله گؤرونور.

گنجهر، آی گنجهر،

آی باتار، آی گنجهر.

سنی گۆرن گۆز لیریم

نه یاتار، نه دینجه لر.

گل، گل، گل، گل! گل، منیم لیلالم!

بایاتلار هر نومونون اؤزونو مخصوص موسیقی سی وار. لایلا لارین موسیقی سینی اساساً، خالق ماهنیلاری تشکیل ائتدیگی حالدا، آغیلارین دا موسیقی سینی کلاسیک آذربایجان موغاملاری تشکیل ائدیر. بیرداها قید ائتمک اولار کی، کلاسیک و خالق موسیقی میزده نئچه- نچه موسیقی اثری نین ایندا اؤزونو گۆسترن بایاتی مفهومی، البته، بو موسیقی اثری نین آدیندا تصدیق ایشلنمیر: بایاتی- قاجار، بایاتی- تورک، بایاتی- اصفهان، بایاتی- تور، بایاتی- شیراز و... همچنین آشیق موسیقی سینده بیر چوخ نم بار، کیرمگ اولار. چوبان بایاتیسى و... دیگر موسیقی اثرلری نین آدلاری ایچ سینده بایاتی سؤزونون ایشلنمەسى، شبهه سیز کی، همین موسیقی اثرلری نین فورمالاشماسیندا بایاتیلارین ادبی اصطلاح کیمی نقشینی بیر داها خاطرلادیر.

لایلالاری بایاتیلاردان آیران ان اساس جهت اونلارین افاده ائتدیکلری مضموندا اختاریلمالیدیر.

محض لایلا آدینداکی معنادان چیخیش ائدرک اوشاق فولکلورونون لایلا آدی آلتیندا وئريلمیش دیگر نمونه لرینی لایلا نوعوندان آیرماق مومکوندور.

ایندییه تک اوشاق روحونا او یغون گلن، عمومیتله، اوشاقلار اوچون دئییلن سحر برائی فورمالی شعر مختلف کتابلاردا «لایلالار» باشلیغی آلتیندا وئريلمیشدیر. لکن اوشاق فولکلورونا عاید بوتون بایاتیلارین لایلا اوتماغی انه بیرینجی باخیشدان دا معین لشدیرله بیلر. مثلا:

بایرام بایرامین اولسون،

ائلر حیرانین اولسون.

نییه بئله چوخ یاتدیر؟

آنان قوربانین اولسون!

بالام گئدیر یاتماغا،

بؤیویوب بوی آتماغا.

سحر یوخوسو شیرین،

قیمیرام او یاتماغا

بو نمونه‌لر آیدینجا گؤستریر کی، آنا همین سؤزلری بالاسینی یوخویا وئرمک اوچون یوخ، عکسینه یوخودان اویاتماق اوچون اوخویور. آنا بالاسینی تک یوخویا وئرنده یوخ، هم ده اونو یوخودان اویادارکن عزیزله‌میش، سئومیش، اوخشامیشدیر. همین بو سببی نظره آلان تدقیقاتچیلار، یقین کی، سونراکی ایشلرده همین مضمونلو بالایی لای لا آدی آلتیندا یوخ، «لاى لا و نازلما» کیمی آد وئرمیشلر.

ائله بیزد بو کتابدا لای لای لاردان باشقا نازلمالاریدا گتیرمیشیک نازلمالار ظاهرین و سرائی باخیمیندان لای لای لارینان فرقیلنیرلر اونلار بیر قیسمی ایکی - سرائی اولور. مثال اوچون اشاغیداکی ایکی نمونه‌نی گؤسترمگ اولار.

بالاما قوربان کندلر

بالامی نه اوورتدیلر؟

بالاما قوربان میوه‌لر

بالام هاچان سؤز بیلر

و بیر قیسمده دؤرد مصراعلی اولوب هئجا باخیمیندان قسا اولور.

آغمايا اللر،
 بئلينده كمر،
 قيزيل دويمه لر
 گلر قيزيم چون.

آلتيندا خالچا،
 چالير كامانچا،
 اون دنه خونچا
 گلر قيزيم چون.

نازلاملاری مضمون بانیمیندان دا آرزولار ایستکلر و دعا لار
 تشکیل ائدی لر.

تأسفله سون زامانلاردا گئدی رکی ای لار یاددان چیخسین بو دا
 مدرنلشمین بیر ضررلی طرفیدیر. اوشاقلار آن لارینین آغزیندا لای لایوخ
 بلک موبایل لار دان و یا کامپیوتر دن اوخو و قور و ر جانسیر موسیقلره
 قولاق آسماغا مجبور قالیرلار. اومیدکی بیزیم به یچیک ایشمیز
 آنالارین یادینا سالاکي دونیادا هئچ نه آنا لای لاسینی کیشی بیلمز.

نوراله پورشریف